

EGY KÖNYV, AMELY BEMUTATJA,
HOGYAN SEGÍTETTÉK
A MECÉNÁSOK
A MAGYAR KULTÚRA TÚLÉLÉSÉT
AZ ELMÚLT 125 ÉVBEN.

RENDELJE MEG MÉG MA!

→ MECÉNÁSKÖNYV MENÜPONT

(<https://www.artisbusiness.hu/hu/mecenaskonyv/>)

Q #FENNTARTHATÓKULTÚRA

ARTISBUSINESS

(/)

FENNTARTHATÓ KULTÚRA ([HTTPS://WWW.ARTISBUSINESS.HU/HU/HIREINK/FENNTARTHATO-KULTURA/](https://www.artisbusiness.hu/hu/hireink/fenntarthato-kultura/))

BY TÓTH ARTIN 2025. MAY 22.

Ahol a szabadság és a biztonság nem kizárják, hanem feltételezik egymást

– Beszélgetés Somogyi Hajnalkával, az OFF-Biennále alapító-vezetőjével

A kétezres évek elején, ha csak tehettem, elzarándokoltam a velencei Képzőművészeti Biennáléra, hogy feltöltsem a kortárs művészetre szomjazó elmém akkumulátorait. Rongyosra jártam a lábam Giardini kertjében és az Arsenalében. Emlékszem a kanadai pavilon sötét termére és zseniális hanginstallációjára. 2007-ben a francia pavilonban Sophie Calle *Take Care*

(<https://www.paulacoopergallery.com/exhibitions/sophie-calle2#tab:slideshow>) című kiállítása ragadott magával, amely miatt többször is visszamentem a Giardinibe. Sokat sóhajtoztam akkoriban: bárcsak nálunk is lenne valami hasonló! Aztán egyszer csak lett. 2015-ben nemcsak megszületett az OFF-Biennále Budapest, de tíz év alatt nemzetközileg is meghatározó független művészeti kezdeményezéssé vált. Somogyi Hajnalkával, az esemény vezetőjével és egyik társkurátorával beszélgettünk a jelenleg is zajló biennalé politikai jelentőségéről, az ideai tematikáról, valamint arról, mit mond a kortárs művészet a biztonságról és szabadságról.

Mennyire tekinthető politikai kiállásnak az OFF 2025?

Teljes mértékben. Persze sokszor elcsúszik a kommunikáció: mit nevezünk egyáltalán politikai kiállásnak? Mi nem pártpolitikai értelemben gondolunk erre, tehát nem a szűk értelemben vett politizálásról van szó, hanem arról, hogy valaki közügyekről véleményt formál és e véleményt képviseli is: saját, vagy közössége hangján keresztül. Ebben az értelemben az OFF mindig is kiállítás volt. Saját jogon és a művészek hangját felerősítve is.

Az OFF-Biennále bejárata

(https://www.artisbusiness.hu/uploads/images_2025/3142/off_kapu.jpg)

Hogyan született meg az ideai tematika?

Az OFF-Biennálé kezdete óta azokat a művészeti formákat támogatja, amelyek érdemi kapcsolatban állnak a környezetükkel – társadalmi, politikai vagy személyes szinten. Mindig is voltak művészek, akik az alkotásaikon keresztül érdemben reflektáltak a világra, akár harcosan, akár költőien, akár játékosan. Éppen ez a sokféleség adja a művészet erejét – és ezért lehet a közbeszéd része. A biennálé tematikája minden alkalommal égető, ám sokféle művészi megközelítést elbíró, tág kérdéskört helyez fókuszba. Korábban ilyen volt a *Gaudiopolis [A 2017-es-es OFF-Biennálé tematikájáról bővebben ITT (<https://archive.offbiennale.hu/hu/2017/2017.html>) olvashat – T. A.]* és a *Levegőt! [A 2021-es OFF-Biennálé tematikájáról bővebben ITT (<https://archive.offbiennale.hu/2021.html>) olvashat – T. A.]* hívószó. Most a fókusz a *biztonság* fogalmára került – de nem akármilyen biztonságéra.

Zanale Muhoni: Nomalandi Wenda Parktown, 2016, brómezüst zselatin nagyítás, Reszegi Judit gyűjteményéből (https://www.artisbusiness.hu/uploads/images_2025/3142/zanele-muhoni_nomalandi_wenda_parkton-2016_bromezust_zselatin_nagyitas_reszegi-judit_gyujtemenye_.jpg)

Mihez képest kérdés ma a biztonság?

Egyre világosabb, hogy a szabadság mint hívószó veszít a vonzerejéből – az emberek inkább biztonságra vágnak. A klímaválság, a háború, a gazdasági kiszámíthatatlanság, a jövő bizonytalansága okozta helyzetekben könnyű elhinni, hogy csak akkor leszünk biztonságban, ha lemondunk a szabadságunk egy részéről. Egyre több politikai program játssza ki egymás ellen a két fogalmat. Azt mondják, majd ők megvédenek minket, miközben kerítések épülnek, szögesdrótok húzódnak, a védelemből megfigyelés és kizárás lesz. Az efféle biztonság csak a status quo fenntartásáról, nem pedig az emberek valós védelméről szól. Az OFF célja, hogy megmutassa: el lehet képzelni másfajta biztonságot is, olyat, amely a szabadságban, nem annak elnyomásában gyökerezik.

A tematika kialakításában több személyes beszélgetés is szerepet játszott – például egy találkozó a Világszép Alapítvány vezetőjével, Wirtz Ágnessel, akivel arról beszélgettünk, mit jelenthet a biztonság egy állami gondozásban élő gyerek számára. Egyszerű: legyen saját tere, ahol önmaga lehet. Ez a kijelentés mélyen megmaradt bennünk, új irányt is adott a biennálé gondolkodásának: nem elvont eszmékről van szó, hanem nagyon is konkrét, megélt hiányokról. Az OFF célja az is, hogy olyan hangokat szólaltasson meg, amelyek gyakran kimaradnak a hivatalos narratívákból. Az idei kiállításon például szerepel az NDK-beli női művészközösségét bemutató projekt, az északír női börtönök tapasztalatait videóművészetben feldolgozó mű, amelynek alkotói beszélnek a biztonságról nem fehérek, nem férfiak, nem középosztálybeliek nézőpontjából is.

DERRY FILM & Video Collective installációja: PRESENT

(https://www.artisbusiness.hu/uploads/images_2025/3142/kiallitas_reszlet_off.jpg)

A politika erősen próbálja a lakosságot egymás ellen fordítani. Nagy szükség lenne arra, hogy a kiállítást országszerte lássák. Lesz erre lehetőség? Vagy marad Budapest-központú az OFF?

Az első kiadás idején kifejezetten sok energiát fektettünk a vidéki megjelenésbe. A fővároson kívül még nehezebb a helyzet, mert bár mostanra már Budapesten sincs nagy, független, művészeti projekt befogadására alkalmas infrastruktúra, de vidéken még inkább hiányoznak ezek az intézmények – vagy egyenesen elérhetetlenek. Mi pedig nagyon kicsik vagyunk. Persze az ember gondol rá, szeretne ide is, oda is elmenni, megjelenni, de ez kétszázötven százalékkal nagyobb erőfeszítést igényelne, mint amit a csapatunk ilyen költségvetéssel reálisan elbír.

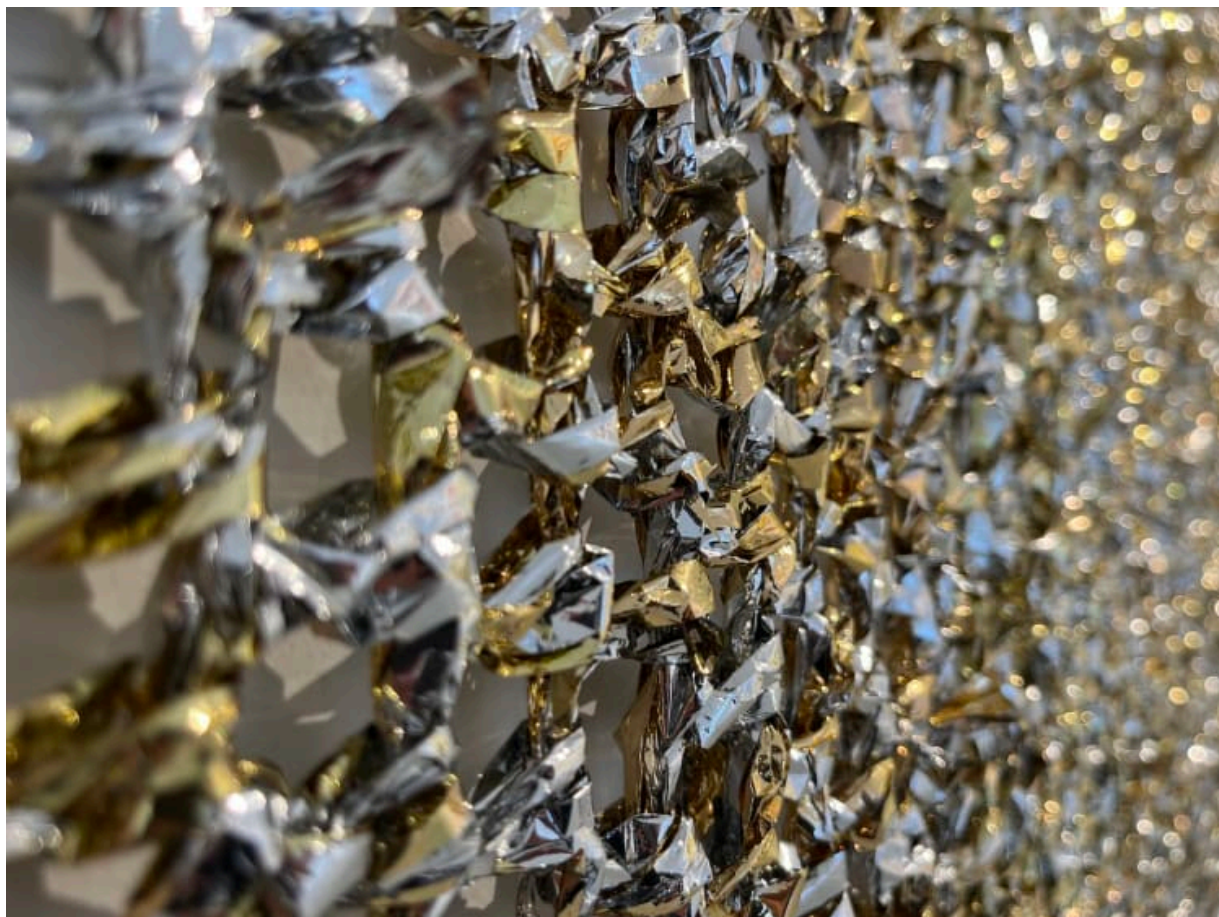

Részlet a kiállításból

(https://www.artisbusiness.hu/uploads/images_2025/3142/reszlet_off.jpg)

A sajtótájékoztatón elhangzott, hogy rengeteg önkéntes dolgozik a Biennálén. Hol toborozzák őket?

Az évek alatt kialakult a követőtáborunk, akik közül sokan jelentkeznek önkéntesnek. Egészen elképesztő emberek. Például olyanok, akik multinál dolgoznak vezető pozícióban, aztán egyszer csak úgy döntenek, a kortárs művészetben is szeretnének részt venni. A többség persze egyetemista, akik főleg kultúrával, színházzal, vizuális művészetekkel, fotóval, videóval, kommunikációval foglalkoznak. Sokan jönnek grafikai háttérrel, de akad közgazdász és pénzügyes is. Közülük többen szinte teljesen „láthatatlanul” dolgoznak a háttérben: szerződéseket készítenek elő, számlákat kezelnek és így tovább. És persze vannak olyanok is, akik a kiállításokon pörögnek, és kurátorok szeretnének lenni. Például a sajtótájékoztatót megnyitó Kinter Szandra, aki a sajtókommunikációért felel és összefogja a dokumentációt is, pár hónappal ezelőtt még önkéntesként csatlakozott a csapathoz.

Részlet a kiállításból

(https://www.artisbusiness.hu/uploads/images_2025/3142/reszlet.jpg)

A brit *ArtReview* folyóirat minden évben közzéteszi a nemzetközi kortárs művészeti világ száz legbefolyásosabb szereplőjét rangsoroló Power 100 listát. A 2020-as összeállításra – a lista történetében először – magyar név is felkerült: Somogyi Hajnalka a 96. helyen szerepelt. Az indoklás szerint az OFF mára Közép-Európa egyik legmeghatározóbb, független művészeti kezdeményezésévé vált, amely a semmiből építkezett.

Jól tudom, hogy rengeteg cég és magánadományozó is hozzájárult az idei esemény megvalósításához?

Igen, a költségvetésünk körülbelül huszonöt százaléka magyar forrásból – cégek és magánszemélyek támogatásaiból – származik, a fennmaradó hetvenöt százalék pedig nemzetközi pályázati pénz. Ez utóbbi nélkül sajnos nem tudnánk létrehozni az eseményt. A hazai segítségnek is nagyon örülök, mert egyértelmű növekedést tapasztaltunk a korábbi évekhez képest. A támogatás azonban nem kizárólag pénzben mérhető. Az OFF működése mögött nagyon sokszínű, kreatív és szolidáris közeg áll. Amit költségvetésként emlegetünk, az sohasem teljes, hiszen rengeteg minden nem jelenik meg számokban. Például van, aki térítésmentesen biztosít helyszínt, más munkával, kapcsolati hálóval, szakértelemmel, esetleg borral járul hozzá. Olyan szakmai partnerünk is akad, aki nemcsak a műtárgyat adja kölcsön, hanem előtte még be is keretezteti – saját költségén. Az önkéntesek mellett tehát létezik egy széles, szolidaritáson alapuló hálózat, amelynek minden tagja hozzájárul a projekt megvalósulásához – akkor is, ha „csak a szélről” segít. Ez teszi lehetővé az OFF létezését.

Részlet a kiállításból

(https://www.artisbusiness.hu/uploads/images_2025/3142/off_reszlet_.jpg)

Milyen nagyságrendű az idei költségvetés?

A teljes projektidőszakot 2024 szeptemberétől 2025 végéig számoljuk – ebben nemcsak budapesti események, hanem külföldi OFF-projektek is benne vannak. A tényleges pénzforgalmunk nagyjából százharminc millió forint. Ez körülbelül háromszázhusz ezer euró – ami egy nagy nemzetközi biennálé esetében gyakorlatilag a hibahatár. A tehetősnek nem számító Berlini Biennale kurátora panaszkodott nekem évekkel ezelőtt, hogy kétszázezer euróval túlcúsztak, emiatt bajban vannak. Nálunk ez szinte az egész büdzsé. Nemzetközi forrásból élünk, szó szerint. Mint említettem, az OFF-Biennálé költségvetésének háromnegyede külföldről származik. Ide tartoznak kisebb EU-s pályázatok, a Sigrid Rausing Trust – ez a brit alapítvány demokratikus kezdeményezéseket, oktatást és ahhoz kapcsolódó művészeti projekteket támogat, de nyíltan nem pályázható, csak meghívásos alapon kerülhet be valaki. Rajtuk kívül segítenek minket nemzetközi művészeti intézetek és nagykövetségek, több európai kulturális minisztérium és amerikai alapítvány is. Sokféle helyről érkezik a támogatás, ami rengeteg háttér munkát, kapcsolattartást, adminisztrációt igényel. A magyar forrás egy része magánszemélyek adománya. Közülük többen már az OFF indulása óta támogatnak minket, többnyire olyan kortárs műgyűjtők, akik nemcsak értik, hanem külföldön is követik a biennálék világát. A céges patrónusok most először jelentek meg a költségvetésben nagyobb arányban. Ez számunkra új terep, de az első tapasztalatok biztatóak. Bár volt olyanra is precedens, hogy valaki támogatást ígért, majd márciusban azt mondta, mégsem. Akkor azért meggyűrdtem rendesen.

Jó lenne, ha azokkal a cégekkel, amelyekkel most együttműködünk, már a következő OFF-ról is beszélhetnénk. A jövő szempontjából fontos, hogy a hazai támogatói kört tovább építhessük – olyan emberekből, akik hisznek abban, hogy Magyarországon is szükség van független kulturális platformokra. Hogy új művek, új gondolatok születhessenek. Ezért hoztuk létre tavaly a Baráti körünket.

Somogyi Hajnalka

(https://www.artisbusiness.hu/uploads/images_2025/3142/somogyi_hajnalka.jpg)

Vagyis éppen csak elindult az idei esemény, de már a következőn gondolkodnak?

Hónapok óta a következőn is dolgozom. Az elmúlt két hónapban például öt pályázatot írtunk meg, köztük három EU-sat, amelyben partnerként szerepelünk. Az Allianz Foundation nagy pályázatán második körösök vagyunk, és van egy európai szervezetfejlesztési program is, ami tizenöt vezetőnek nyújt támogatást, azaz leadership coachingot – ott is utolsó körös kiválasztottként vagyunk jelen. Ezek mind arról szólnak, hogy a következő három évben mit tervezünk: mit építünk tovább, hogyan fejlődünk, hogyan tartjuk fenn a függetlenségünket. Fontos számunkra, hogy a partnereinkkel való kapcsolat ne csak logók cseréje legyen. Akár kulturális intézményről, akár

cégről van szó, az igazi cél az értelmes együttműködés. Az a legjobb, amikor a cégek nemcsak támogatók, hanem résztvevők is, és valóban hisznek abban, amit közösen csinálunk. A Praktiker például az egyik idei projektbe, a Kálvária téri „építkezős” installációba szállt be. A szlogenjük – „mindenki tud építeni” – pontosan összecseng azzal, amit a projekt állít: nem kell feltétlenül szakinak lenni ahhoz, hogy alkotóként vegyünk részt a világ formálásában. A Praktiker munkatársai el is jöttek építeni, videót forgatnak, tényleg beleálltak az élménybe. Azt látom, hogy Magyarországon ebben van potenciál: izgalmas módokon bevonni cégeket a független kultúrába. Persze ez hosszú folyamat. Idén viszonylag későn kezdtünk el céges szponzorációval foglalkozni, volt vállalat, amely a közeli határidő miatt nem vállalta az együttműködést, de felajánlotta, hogy beszéljünk a következő eseményről, mert abban szívesen részt vesz.

AZ OFF-Biennále bejárata a budapesti Merlinben

(https://www.artisbusiness.hu/uploads/images_2025/3142/off_kulso.jpg)

A munkája hasonlít a filmrendezőéhez. Össze kell gyűjteni a stábot, elérni, hogy mindenki ugyanolyan szenvedéllyel dolgozzon. Úgy tűnik, önnek ez sikerült.

Az én munkám talán inkább a produceré. A rendezők pedig a kurátorok: ők állítják össze a szakmai programot, ők rendezik a műveket kiállításokká, filmprogramokká. Idén részben az alapító kollégáim, részben újonnan felkért szakemberek alkották ezt a csapatot, és külön programkurátorunk is volt: nekik köszönhető a minden korábbinál összefogottabb, koncentráltabb program. A menedzsmentben is elképesztő csapat állt össze. Persze van változás, mert nem tudjuk megtartani a munkatársakat hosszú távon, hiszen nem folyamatos, hanem projektalapú az együttműködésünk. Itt is van néhány „régimotoros”, akik szabadúszók, és mindig visszatérnek. Az OFF hajrájában mindig százötz százalékig vannak jelen. Ez önmagában is hatalmas dolog.

A menedzsment másik része tavaly szeptembertől épült fel, ez már az új generáció. Többnyire kora harmincasok, akiknek ez az első OFF-Biennáléjuk. Két kivétellel mindenki most csatlakozott, és szerintem azért, mert az OFF kívülről is vonzó közegnek látszik. Van itt valami, ami kevés helyen tapasztalható: olyan művészeti és kuratori

tartalom, ami tényleg jelent valamit. Összetartó, agilis, szerethető közösség jött össze, amelyik jól működik krízishelyzetekben is.

Most először érzem azt, hogy az önkéntesek is valóban kapcsolódnak, a koordinátorunknak köszönhetően. Remélem, szeretik is, amit csinálnak. Nagyon hálásak vagyunk nekik. Ezzel a csapattal holnap belevágnék a következő OFF-ba.

Az OFF következő kiadása tehát már formálódik, és úgy tűnik, nemcsak művészeti, hanem közösségi és társadalmi értelemben is egyre többen szeretnének részesei lenni. Az OFF-Biennále továbbra is független, kísérletező és közösségi marad. Ehhez viszont támogatók, önkéntesek, intézmények és olyan cégek kellene, akik nemcsak logót akarnak látni egy sarokban, hanem valódi történetek részesei szeretnének lenni. Aki kíváncsi, hogyan kapcsolódhat, látogasson el az OFF honlapjára (<https://offbiennale2025.hu/en/>) vagy kövesse Facebook (<https://www.facebook.com/offbiennalebudapest/>)- és Instagram-oldalát (<https://www.instagram.com/offbiennalebudapest>) – a következő Biennalé története már most elkezdődött.

Nyitókép: Somogyi Hajnalka (a cikkben szereplő képeket a szerző készítette)

Lásd még:

A nyugtalanság verse (<https://www.artisbusiness.hu/hu/hireink/a-nyugtalansag-verse-off-biennale-budapest-3125/>) – Hamarosan megnyitja kapuit az OFF-Biennále

Sokszínűségre építenek (<https://www.artisbusiness.hu/hu/hireink/sokszinusegre-epitenek-3122/>) – Beszélgetés Reszegi Judit műgyűjtővel és Molnár Ani galériatulajdonossal

Megnyílt a Magyar Pavilon a 19. Velencei Építészeti Biennalén (<https://www.artisbusiness.hu/hu/hireink/megnyilt-a-magyar-pavilon-a-19-velencei-epiteszeti-biennalen-3128/>) – Olyan építészként végzett alkotók munkásságát mutatja be, akik az építészeti tudásukat szakmán kívül kamatoztatják és sikereket értek el.